

Lieta Nr. C30574109

Nr. SKC-25/2015

S P R I E D U M S

Rīgā 2015.gada 30.aprīlī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente A.Čerņavska

tiesnese Ļ.Kušnire

tiesnesis V.Maksimovs

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar AAS „BTA Insurance Company" SE kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 8.maija spriedumu /pers. C/ prasībā pret AAS „BTA Insurance Company" SE ar trešo personu AS „Swedbank" par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. C/ cēlis prasību pret AAS „BTA" (tagadējais nosaukums - „BTA Insurance Company" SE) par apdrošināšanas atlīdzības 50 000 Ls piedziņu. Prasība pamatota ar tālāk minētajiem apstākļiem.

[1.1] 2008.gada 4.novembrī nodegusi prasītājam piederošā dzīvojamā māja /nosaukums, adrese/. Nekustamais īpašums bija apdrošināts AAS „BTA".

2008.gada 23.janvārī prasītājam atteikts izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību. Atteikums pamatots ar AAS „BTA" īpašuma apdrošināšanas noteikumiem Nr. 3C-1, ka prasītājs vainojams ēkas nodegšanā, jo nav pietiekami rūpējies, lai tajā neiekļūtu nepiederošas personas, tādējādi pārkāpjot apdrošināšanas noteikumus.

Noslēdzot apdrošināšanas līgumu, atbildētājai bija zināmi visi iespējamie riski, kas saistīti ar īpašumu, tostarp arī tas, ka īpašums nebija apdzīvots. 2007.gada oktobrī īpašumā „/nosaukums/" tika izsisti logi, bija ieradies apdrošinātājas pārstāvis un īpašumu apsekoja, fotografēja, redzēja kādā stāvoklī bija piebūves durvis. Nodegusī ēka līdz 2008.gada 31.oktobrim pastāvīgi tika pieskatīta un kopta, ar dēļiem tika aiznaglota liela daļa pirmā stāva logu. Aizbraucot no īpašuma 2008.gada 31.oktobrī, visas mājas durvis bija droši aizvērtas.

[1.2] Atbildētājas atteikums izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību pamatots ar to, ka mākslīgi radītā aizdedzināšanas avota ievietošana ēkas iekšpusē bēniņu stāvā notikusi caur piebūves durvīm, kuras pēc AAS „BTA" uzskatiem, nav bijušas aizslēgtas.

Apsekojot māju pēc ugunsgrēka, bija redzams, ka ir atlauztas pagraba durvis, kā arī bija izsisti daži pirmā stāva logi. Piebūves durvis bija aizbultētas no iekšpuses, līdz ar to, bez durvju uzlaušanas mājā nebija iespējams iekļūt.

Ēkas aizdegšanās nav saistāma ar prasītāja ļaunu nolūku vai rupju neuzmanību Civillikuma 1641. un 1645.panta izpratnē. Tā kā dzīvojamās mājas atjaunošanas izdevumi ir lielāki par apdrošināšanas summu 50 000 Ls, no atbildētājas piedzenama visa minētā summa.

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 24.maija lēmumu lietā kā trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem prasītāja pusē pieaicināta AS „Swedbank".

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011.gada 8.aprīļa spriedumu prasība noraidīta.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar /pers. C/ iesniegto apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2012.gada 8.maija spriedumu prasību apmierinājusi pilnīgi.

No atbildētājas prasītāja labā piedzīta apdrošināšanas atlīdzība 50 000 Ls un tiesāšanās izdevumi 993,30

Ls, valsts ienākumos piedzīti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 7,60 Ls.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Atteikums izmaksāt prasītājam apdrošināšanas atlīdzību pamatots ar AAS „BTA" Īpašuma apdrošināšanas noteikumu Nr.3C-1 5.1.2.punktu, kurā noteikts, ka apdrošinātājs neatlīdzina zaudējumus, ko tieši vai netieši rada apdrošinājuma ņēmēja, apdrošinātā, īpašnieka, darbinieku, to ģimenes locekļu vai apdrošinātā lietotāja rupja neuzmanība vai ļauns nolūks.

Civillikuma 1645.panta pirmajā daļā noteikts, ka neuzmanība ir rupja, ja kāds rīkojas augstākā mērā vieglprātīgi vai nevērīgi, vai mazāk rūpējas par viņam uzticētām svešām lietām un darīšanām nekā par savām paša, vai arī uzsāk tādu darbību, kuras kaitīgums un bīstamība nevarēja un nedrīkstēja palikt viņam nezināmi. Panta otrā daļa noteic, ka zaudējumu atlīdzības un citu civiltiesisku seku ziņā rupja neuzmanība pilnīgi pielīdzināma ļaunam nolūkam.

[4.2] Izvērtējot lietas materiālus, netika iegūti objektīvi pierādījumi tam, ka prasītājs nav pienācīgi rūpējies par savu nekustamo īpašumu, proti, pieļāvis rupju neuzmanību vai rīkojies ar ļaunu nolūku Civillikuma 1641.panta (ar ļaunu nolūku jāsaprot katrs tīšs kaitējums) un 1645.panta izpratnē.

Prasītājs apmeklēja īpašumu vienu, divas reizes mēnesī (pēdējo reizi četras dienas pirms ugunsgrēka).

No lietā iesniegtā eksperta atzinuma Nr.BT-26/08 izriet, ka ugunsgrēkam apdrošinātajā objektā ir tiešs sakars ar svešu personu iekļūšanu prasītājam piederošajā nekustamajā īpašumā. Tiesas ieskatā, šis apstāklis nekādā veidā nav saistāms ar prasītāja nolūku vai rupju neuzmanību. Eksperta atzinums un tam pievienotās fotogrāfijas apstiprina prasības pieteikumā norādītos apstākļus, ka lielākā daļa mājas logu pēc izsišanas bija aiznagloti ar dēļiem, durvis aizslēgtas no iekšpuses, bet piebūves durvis bija aiztaisītas, nevis aizslēgtas, jo tās nepārtraukti tika atlauztas.

Atbildētājai no 2007.gada rudens bija zināms apdrošinātā objekta stāvoklis, kā dēļ var paaugstināties apdrošināšanas gadījuma iestāšanās risks. Turklāt pirms 2008.gada 13.augusta apdrošināšanas līguma

noslēgšanas, to papildus neapsekojot, atbildētāja šo risku ir uzņēmusies.

[4.3] No atbildētājas pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka tā piekristu izlīgumam, ja puses vienotos par atlīdzības summu 10 000 Ls. Minētie paskaidrojumi raksturo atbildētājas pozīciju jautājumā par prasītāja tiesībām uz apdrošināšanas atlīdzību.

[4.4] Saskaņā ar prasītāja iesniegto tāmi, kuru atbildētāja nav apstrīdējusi un nav prasījusi izslēgt no pierādījumiem, dzīvojamās mājas atjaunošanas izdevumi ir 54 027,92 Ls. Ņemot vērā, ka nodegusī ēka apdrošināta par 50 000 Ls, atbilstoši likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 35.pantam no atbildētājas piedzenama apdrošināšanas atlīdzība 50 000 Ls apmērā.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 27.jūnija papildspriedumu no atbildētājas prasītāja labā piedzīti par apelācijas sūdzības iesniegšanu samaksātie tiesāšanās izdevumi 790 Ls.

[6] Kasācijas sūdzībā atbildētāja lūgusi apelācijas instances tiesas spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā.

Kasācijas sūdzībā norādīti tālāk minētie motīvi.

[6.1] Likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 12.pantā noteiktais par izņēmuma gadījumiem, kuru dēļ radušos zaudējumus apdrošinātājs nesedz, ir piemērojams neatkarīgi no tā, bija vai nebija apdrošinātāja rīcībā nepieciešamā informācija par apstākļiem riska iespējamības novērtēšanai. Neviena tiesību norma apdrošinātājam neuzliek pienākumu apsekot objektu pirms tā apdrošināšanas.

[6.2] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 9., 10., 97.pantu, jo lietā iesniegtie pierādījumi nav vērtēti vai

ir vērtēti vienas puses interesēs.

Ņemot vērā, ka izsistie mājas logi pēc iepriekš izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības netika atjaunoti un ārdurvis nebija aizslēgtas, atbilstoši AAS „BTA" Īpašuma apdrošināšanas noteikumu Nr.3C-1 5.2.1.punktam apdrošinātājam nebija jāatlīdzina zaudējumi, ko netieši radīja apdrošinājuma ņēmēja rupja neuzmanība.

Tiesa nav vērtējusi atbildētājas iesniegtos rakstveida pierādījumus par to, ka logi bija aizsisti ar kartona plāksnēm, nevis dēļiem, bet ārdurvis tikai pievērtas, nevis aizbultētas, tādēļ tiesa nepamatoti secinājusi, ka ēkas aizdegšanās apstākļi nav saistāmi ar prasītāja rupju neuzmanību Civillikuma 1641. un 1645.panta izpratnē.

Nosakot piedzenamās atlīdzības apmēru, tiesa nepamatoti norādījusi, ka atbildētāja nav apstrīdējusi un lūgusi izslēgt no pierādījumiem prasītāja iesniegto tāmi. Spriedumā tiesa atsaukusies uz atbildētājas iesniegto SIA „IZITEK" sastādīto tāmi, saskaņā ar kuru objekta atjaunošanas izdevumi ir 24 892,93 Ls, neatskaitot 40% nolietojumu un nodokļus, kas prasītāja iesniegtajā tāmē ir ar vairāk nekā divkāršu sadārdzinājumu. Tādējādi tiesa ir pārkāpusi likuma „Par apdrošināšanas līgumu" 35.pantā noteikto kompensācijas principu un 36.panta ceturto daļu, kas noteic, ja apdrošināšanas gadījums ir iestājies, pirms notikusi apdrošināšanas summas samazināšana (..), apdrošinātājs izmaksā atlīdzību tādā apmērā, kādā tā būtu jāizmaksā, ja summa būtu vienāda ar apdrošinātā objekta vērtību.

[7] Prasītājs par kasācijas sūdzību iesniedzis paskaidrojumus, norādot, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir likumīgs un pamatots.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā tas noteikts Civilprocesa likuma 473.panta pirmajā daļā, Augstākās tiesas Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[9] Apelācijas instances tiesa, konstatējot, ka apdrošinātās ēkas aizdegšanās apstākļi nav saistāmi ar prasītāja nolūku vai rupju neuzmanību Civillikuma 1641. un 1645.panta izpratnē, pamatoti secinājusi, ka prasītājs nav pārkāpis AAS „BTA" Īpašuma apdrošināšanas noteikumu 5.1.2.punktu, kas ir pamatojums atteikumam izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību.

Civillietu departamentam nav iemesla apšaubīt tiesas doto juridisko novērtējumu lietā nodibinātajiem apstākļiem. Secinājumus par lietas faktiskajiem apstākļiem tiesa izdarījusi, pārbaudot pierādījumus Civilprocesa likuma 97.pantā noteiktajā kārtībā.

Līdz ar to norāde kasācijas sūdzībā, ka tiesa pārkāpusi procesuālo tiesību normas pierādījumu par nekustamā īpašuma stāvokli pirms ugunsgrēka vērtēšanā, nav pamatota. Kasācijas sūdzības iesniedzēja, izvirzīdama šādu argumentu, faktiski apstrīd uz pierādījumu vērtējumu balstītus secinājumus, taču lietas faktisko apstākļu noskaidrošana un pierādījumu vērtēšana neietilpst kasācijas instances kompetencē (Civilprocesa likuma 450.panta trešā daļa).

Tomēr tālāk minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams.

[10] Civillietu departaments atzīst par pamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka apelācijas instances tiesa, nosakot apdrošināšanas gadījumā radīto zaudējumu apmēru, nav vērtējusi atbildētājas iesniegto tāmi nodegušās ēkas atjaunošanai. Neskatoties uz to, ka tiesa uz minēto pierādījumu norādījusi sprieduma aprakstošajā daļā, tādējādi apliecinot, ka minētā tāme lietā ir pieņemta kā pierādījums, sprieduma motīvu daļā šim pierādījumam nav dots novērtējums atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta noteikumiem par pierādījumu novērtēšanu. Proti, tiesa nav motivējusi, kādēļ apdrošināšanas atlīdzības apmēra noteikšanā tā devusi priekšroku prasītāja iesniegtajai tāmei salīdzinājumā ar atbildētājas iesniegto tāmi, kā to paredz Civilprocesa likuma 97.panta trešā daļa.

Tiesa nav tiesīga izvēlēties, kurus pierādījumus vērtēt un kurus atstāt bez vērtēšanas. Ja pierādījumi iesniegti un tiesa tos pieņēmusi, tad tiesai obligāti jāpārbauda visi pieteiktie pierādījumi un jādod tiem novērtējums (*sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa). Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2011, 273.lpp.*).

Līdz ar to Civillietu departamenta ieskatā, apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Civilprocesa likuma 452.panta otrajā daļā paredzēto procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas apdrošināšanas atlīdzības noteikšanā un ir pamats sprieduma atcelšanai.

[11] Ņemot vērā to, ka jautājums par tiesāšanās izdevumu piedziņu ir saistīts ar pārsūdzēto spriedumu, vienlaicīgi ir atceļams šajā lietā taisītais Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 27.jūnija papildspriedums par tiesāšanās izdevumu 790 Ls piedziņu no atbildētājas.

[12] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu atbildētājai atmaksājama drošības nauda, kas samaksāta, iesniedzot kasācijas sūdzību.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 473.panta 2.punktu, 474.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

nosprieda

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 8.maija spriedumu un 2012.gada 27.jūnija papildspriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt „BTA Insurance Company" SE drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro*, 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese A.Čerņavska

Tiesnese Ļ.Kušnire

Tiesnesis V.Maksimovs